

50 jaar werk in het Waasland: Transcriptie

2009

Interview met Florke Bogaert door Hilde Pauwels

22 april 2009

00:14

Op mijn dertiende ging ik werken bij Dacca, op de spinnerij. Daar werkte ik tot mijn 21 jaar, tot aan mijn huwelijk. Ik trouwde met een jongen van Steendorp. Daar hebben we gewoond bij een botenmaker. Ik had twee kinderen, dochters. Daarna gingen we in Temse wonen. Ik was conciërge bij Van Riet, zijn zoon werd later burgemeester. Daarna verhuisden we. Mijn man werd ziek in 1961, hij verbleef twee jaar in een sanatorium. In Holland opereerden ze hem, hij is gestorven. Ik ging toen bij mijn oudste dochter wonen. Ze had een kleine, ik kon daar op passen. Mijn andere dochter is naar Australië geëmigreed. Mijn dochter is gestorven, toen kwam mijn dochter uit Australië. Ze heeft me hier in deze flatjes geplaatst, hier ben ik nu ongeveer veertien jaar. Sinds 1995.

02:24

In ons gezin was een meisje gestorven. Ik nam haar naam over en zo kon ik bij Dacca beginnen, want ik was nog te jong. Mijn moeder bleef alleen met zes kinderen. Mijn vader was gestorven toen hij 36 jaar was. Ik moest gaan werken, mijn moeder was conciërge bij Dacca. Het was lastig, ik stond aan een spinmolen. Onze meestergast vroeg me of ik aan twee molens wou werken, omdat mijn moeder met zes kinderen zat. Dat was hard werken. Maar dan verdiende ik zoveel als de getrouwde vrouwen die er werkten. Maar ik moest werken hoor.

04:01

We werkten in ploegen, de ene week van 5 tot 9 en dan van 1 tot 5. De andere week was dat omgedraaid. Ook de zaterdag werkten we. Mijn man stond op de steenbakkerij, hij is gestorven van zijn werk. Hij stond in de oven, er was veel stof. In de winter was hij soms drie maanden thuis. Er waren winters dat het heel hard vroos, dan waren ze drie maanden thuis. De dop bestond toen nog niet, we trokken toen niets. Onze twee kinderen hebben goed ingesprongen. Toen ze getrouwd waren, zegde mijn man: nu gaan we voor ons wat werken. Maar hij werd ziek, hij moest niet meer werken en stierf in 1962.

05:29

Het materiaal kwam in grote dingen bij ons, we moesten alles door de molen laten lopen en dan op tuiten. We moesten rap zijn. Als er een draad brak, moest je dat vlug herstellen of ze sloegen in elkaar en dan was de molen om zeep. Het was lastig werk, we moesten rechtstaan. Maar ik ben er toch niet van gestorven. We moesten veel bukken. Iemand verloor haar vinger, die had ergens tussengezeten. Het was gevaarlijk werk. Hoeveel ik verdiende, weet ik niet meer. Het loon ging in een zakje, iedere

Rek. 091-0007009-54
BTW BE 0206.460.639

Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas

erfgoedcel@interwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

T 03 500 47 55

De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van het intergemeentelijk Samenwerkingsverband Land van Waas (Interwaas) en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid en de steden en gemeenten Beveren, Kruikeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster en Zwijndrecht.

week kregen we ons loon. Ik verdiende zoveel als die mannen. De meestergast liet me aan twee molens werken omwille van mijn moeder.

07:07

Naar school gaan, dat bestond vroeger niet. Tot veertien jaar kon dat. Ik had geen zin om langer naar school te gaan. We konden ook niet, met zes kinderen. We hebben armoede gehad. Met zes kinderen kon dat ook niet anders, ook kindergeld bestond niet. Nu ben ik een rijke mens. We hebben nooit een Klaas gekregen, dat kon niet. Mijn moeder kon dat niet, ze had geen inkomen. Waar zou ze het gehaald hebben?

08:09

Er was een groot feest voor mijn verjaardag. Op de foto staan mijn twee kleinzonen. Ik stond in het boekje dat we driemaandelijks krijgen. Er staat ook een oude foto van mijn moeder in. Het is een lelijke foto. Ik lijk wel op mijn moeder. Ze werd bijna 99, het zit in de familie. Ook mijn broer staat in het boekje. Hij was de leider van de turnclub Willen is Kunnen.

09:18

Ik had een vriendin met wie ik soms op reis ging, ze is overleden. Op de fabriek had ik ook een vriendin. Veel tijd om te babbelen hadden we niet, dat kon niet. Ik was nergens lid van, er bestond niets. Ik werkte ook mee in het huishouden. Samen met mijn oudste zuster, ik heb ze allemaal zien sterven, ook mijn broers. Als je honderd jaar wordt, zie je ze allemaal gaan.

10:43

Ik ben zes keer naar Australië geweest, iedere keer voor twee jaar. De laatste keer was ik negentig jaar. Het is 24 u vliegen. Ik ging ook drie keer met de boot, een cargo. Dan waren we twee maanden onderweg. Het waren vrachtschepen die losten en laden. Er waren maar twaalf passagiers aan boord. Overal meerden we aan, daar bleven we dan acht dagen. Ik heb overal gezeten, zo was ik in Zuid-Afrika. Dan konden we dingen bezoeken. Ze kwamen ons halen, het was goed hoor. Australië is veel beter dan hier. De mensen leven er buiten, op zaterdag gaan ze weg. Er zijn grote parken met tafels en stoelen. Ze nemen hun ijskast mee, je kunt er vuur maken als je iets wil klaarmaken. Het is er heel proper. Mijn schoonzoon wou het nooit geloven, maar hij ging er ook een keer naar toe. Je moet niet denken dat er een papiertje ligt. De straten zijn vol bomen. Je moet er geweest zijn om het te weten. Als ik terugkwam, kreeg ik altijd een slag in mijn gezicht. Ik kon daar ook blijven, maar iedereen woont er ver van elkaar. Hier heb ik mijn vrienden, familie en nichtjes. Die houden me in leven.

14:09

Ik ging altijd graag werken. Vakbonden waren er toen nog niet, dat bestond nog niet. De bazen waren vriendelijk, we hadden een brave baas. De dochter van de baas was mijn vriendin, Alice Van Britsom. Na mijn huwelijk ben ik gestopt. Als mijn man ziek werd, heb ik nog Blaton gewerkt, de goudsmid. Daar werkte ik twee tot drie halve dagen per week. Kuisen. Mijn man was ziek, we trokken wel wat van de

ziekenkas, maar dat was bijna niets. Toen hij stierf, was alles op, we hadden niets meer. Toen ik hier kwam wonen, had ik nog geen aardappelmesje. Na zijn dood woonde ik immers in bij mijn dochter. Mijn andere dochter heeft alles voor mij gekocht toen ik hier kwam wonen. Ze heeft een goede zaak gedaan. Ze werkte bij Denert in de verzekeringen. Ook in Australië doet ze in de verzekeringen. Ze werken met twee meisjes en zijn op de baan. Haar man is een topman, hij verdient over de 300.000 frank per maand. Hij zit in China, Amerika, Australië en Duitsland.

Tweede gesprek op 29 april 2009

00:52

Ik kreeg een nieuw kleedje, mijn schoonmoeder kocht me schoenen voor mijn trouwdag. Mijn moeder was een arme weduwe met zes kinderen. Het kleedje kreeg ik van mijn moeder. Het feest was in Steendorp. Daar heb ik twaalf jaar gewoond. Christiane, mijn oudste dochter was negen jaar. Ze is daar geboren. Ook Denise is daar geboren, ze schelen negen jaar. Als Denise drie jaar was, gingen we naar Temse wonen.

02:09

Bij Van Riet was ik conciërge. De baas, mijnheer van Riet, vroeg aan mijn man of hij de mensen in het oog wou houden om te kijken of ze geen kolen pakten. Mijn man zei dat hij met de mensen werkte en dat de baas een meestergast had om alles in het oog te houden, hij wou dat niet doen. Van Riet zegde dat het goed was, maar hij zette ons buiten. We hadden geen huis. Mijn moeder was conciërge op Dacca, daar mochten we onze meubeltjes zetten. We sliepen er op de grond op onze matras, met twee kinderen. In een hangar was dat. We moesten elke ochtend eruit, want de ploeg kwam om vijf uur op. Dan zat ik bij mijn moeder in haar klein huis. We zaten daar totdat we een ander huis hadden, er was gebombardeerd door de oorlog. Dan hebben we van mijnheer Claus een huis gekregen, hij was baas van Dacca. Daar hebben we dan altijd gewoond.

03:56

In de oorlog moesten we vluchten, dat was met een kar van Lagère, zoals ze zegden. Dat was een vishandelaar, mijn moeders zuster. Hij had een kar en een paard. Heel ons huishouden vluchtte naar Holland, dat was met mijn moeder. Daar hebben we een paar dagen gezeten. We sliepen in een schuur, mijn moeder lag ergens anders. Mijn jongste broer Gust weende, hij was weggegaan. We hebben gezocht naar die kleine, maar mijn moeder zagen we niet. Dat was een wrede tijd. We hadden schrik. Na twee dagen zijn we teruggekeerd. We gingen lopen voor de Duitsers. Ja, dat waren wrede tijden.

05:26

We hebben veel armoede gehad, mijn vader was vroeg gestorven. Hij was ziek aan zijn longen, kanker aan de longen. Mijn oudste dochter is ook gestorven aan kanker aan de longen. Mijn andere dochter zit in Australië.

05:56

In Australië bleef ik telkens twee jaar, ik hielp wat in het huishouden. De laatste keer was ik negentig jaar. Ik had nooit een jetlag, nooit last van gehad. Denise haar vrienden zijn ook Belgen die ginder wonen. Die waren op pensioen. De man kreeg altijd schone kostuums, schone hemden. Die kwamen me elke dag halen, we reden overal naar toe. 's Middags gingen we eten in een restaurant, Denise kwam me om 17u halen. Ik had me daar goed. Als ik terugkwam naar België weende ik altijd. Ik kon ginder blijven, maar dat wilde ik niet. De afstanden zijn ver, de kinderen wonen ver van elkaar. Het zijn jonge mensen die graag een keer weggaan, ik wou het hen niet aandoen. Hier heb ik mijn vrienden en nichtjes die me helpen. Toen mijn dochter voor het eerst vertrok, was mijn man al ziek. Hij was toen al een jaar in een sanatorium, daar heeft hij twee jaar gelegen. Hij stierf in 1962. Onze Denise was ginder toen pas een jaar. Telefoneren ging toen nog niet, dat was niet zo evident. We konden brieven schrijven, maar dan was het allemaal gepasseerd. Mijn man hebben ze in Holland nog geopereerd. Er lagen veel mensen met problemen aan de longen. De specialist zegde dat het door zijn werk kwam, van het stof in de ovens. Anderen hadden zwakke longen.

09:45

Dan leefden we van zijn pensioen, daar kwamen we mee toe. Justekes. Want als mijn man stierf, had ik niets meer, alles was op. Toen mijn man stierf, ging ik bij mijn dochter wonen, ik kon op haar zoon passen. Mijn man heeft zijn ene kleinzoon nog gezien. Mijn dochter is in 1995 gestorven, toen ben ik naar hier gekomen.

11:18 *Nichtje en Florke*

Ik ben de dochter van de jongste broer van Florke. Mijn vader heeft veel armoede gekend. Als jonge gasten gingen ze uit. Op een avond toen ze terugkwamen, stond er een kom met afwaswater. Ze dachten dat het soep was, en drinken dat ze deden. Florke: Toen Denise hier was, was er een feest met de hele familie. Ze vertelde over mijn moeder. Die nam een schotelvod of een tip van haar voorschoot om haar neus proper te maken. Kraantjeswater en elektriciteit was er niet. Afwassen deden we in een kom. Dreft of zo was er ook niet. Dat was luxe. Toen ik kind was, hadden we burens van rond de tachtig. Die strooiden nog zand in hun huis. We moesten naar de pomp, zeker vijftien, zestien huizen verder. In de winter is dat wel koud. De gemakken waren buiten en ver. Het was een hele afstand. Rond onze Leuvense stoof was ook zand gestrooid. Als dat wat gedroogd was, maakten we er bekjes in. Het zand diende om de vloer proper te houden, als je veegde, schuurde het de vloer en die bleef zo schoon. We droegen in de winter blokken, dat was warmer dan schoenen. Ook al is dat open. Met sokken. Voor ons kinderen was dat plezierig, we maakten baantjes en konden schuiven. We speelden op straat, iedereen deed dat.

14:15

Toen ik mijn plechtige communie deed, werd ik door de pastoor gekleed. De kinderen die arm waren, kregen een kleed van de pastoor. Dat moest lang zijn. We gingen rond, ik haalde veel geld op. Mijn moeder was goed gekend. Ze stond op de Dacca in ploegen. Als ze thuis was, ging ze bij de mensen

behangen. Ze betaalden haar niet, wel kreeg ze wat eten of een kapotte handdoek of een oud kleed. Ook de deken heeft er van geprofiteerd. Toen Van Riet ons buiten zette, gingen we hem vragen of we daar onze meubels konden zetten. Hij zegde dat Van Riet ons niet buiten zou zetten, maar hij deed het toch.

16:40 Nichtje

Als kind heb ik de oorlog niet als iets slecht meegemaakt. Ik had een zuster die verlamd was. 's Nachts keken we naar de vliegende bommen, we zagen allemaal lichtjes. De mannen hadden over de gracht ijzer gelegd, als er alarm was, gingen we eronder liggen. Ik kende Duitsers die in de straat woonden, dat waren gewone mensen. Als kind begrijp je niet waarover het ging. We moesten ook naar school, als de Duitsers kwamen, moesten we onder de weir kruipen. Ik weet nog dat ze aftrokken, wegtrokken. Onze Maria was lam, zij mocht in de kamion zitten. De mensen moesten binnenblijven, ze waren bang voor het schieten. Maria was heel blij, maar ik mocht niet mee. Het was een wrede tijd, maar ook plezierig. De mensen hadden veel aan elkaar, iedereen zat aan zijn voordeur. Er werd veel ruzie gemaakt, gevochten. Er waren dronkaards. Maar het was allemaal vlug vergeten.

18:51

Als kind heb ik nooit kunnen spelen, ik ging nooit buiten. Speelgoed hadden we niet. Als Klaas kwam, kregen we niets. We hadden veel armoede. Ik was de derde van zes kinderen.

20:30

Honderd jaar is iets speciaal, ik heb zitten aftellen. Ik heb veel cadeaus gekregen. Ik kreeg een gouden kettinkje, ze gingen rond. Het was 20 euro om mee te eten op het feest. Ze moesten het zelf betalen. Heel de blok was er. 's Morgens was er receptie, er was 120 man. Er zijn 70 appartementen, 83 kwamen eten. Ze waren rond geweest, ik kreeg 25 bonnetjes om te eten, en ook nog een envelop met geld. In de oude tijd had je veel figuren, zoals de Bruine Pier. Hij maakte beeldjes, ik kreeg eentje in brons van de burgemeester. Ook kreeg ik het cadeau van de honderdjarigen, een schotel. Ik kreeg ook een foto van de koning en de koningin, die ze zelf hadden getekend. Die heeft Denise meegenomen als souvenir.

22:48 Nichtje en Florke

De Bruine Pier was een speciaal figuur. Hij leerde mijn man zwemmen. Hij bond de gasten aan een koord en gooide die in het water. Ze gingen een paar keer onder tot ze konden zwemmen. Ik ga naar de stad, zegde hij. Met zijn blokken en kleren aan liet hij zich met het tij meedrijven tot in Antwerpen. En als het tij keerde, keerde hij zo terug naar huis. Vroeger lagen de lijken nog thuis. Toen zijn moeder dood was, kwam iedereen haar nog een kruisje geven. Hij was dat beu en zette de kist met het lijk voor de venster. Hij was een van de kaailopers, dat zijn mensen die altijd op de kaai lopen. Er zijn vier beeldjes gemaakt, schoon hoor. Toen had je veel bijnamen, zoals De Prot, De Scheile Wringer. Ik ben een dochter van Rozeke van Toert enzovoort. Je kende de mensen op die manier. Dan zegden ze: het is een van de Scheile Wringer. Er was veel armoede, maar ook mooie momenten. De moeder van Florke

ging ook elke week dansen, dan moest je nog betalen. Ik ook. Ze is terug getrouwd voor haar tweede keer, maar dat was niet zo goed. Daar waren we niet zo welkom. Ik ben nog een jaar thuisgebleven, maar ben toen in 1931 getrouwd.

25:43

Ik ben nooit hertrouwd, hoewel ik wel kansen had. Op de boot naar Australië was er een Hollander, hij wou altijd naast mij zitten. Ik kon alles van hem krijgen, er was een winkel aan boord. Hij was assistent bij een dokter en ging in Australië zijn dochter op zoeken. Hij wou mijn adres, ik wou dat niet geven. Ik zorgde er voor dat hij nooit naast mij zat. Het was een brave mens hoor.